

Romulus GIDRO

DREPTUL MUNCII

Universul Juridic

București

-2013-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2013, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GIDRO, ROMULUS

Dreptul muncii / Romulus Gidro. - București : Universul Juridic, 2013

ISBN 978-606-673-048-8

349.2(498)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

ABREVIERI

A.I.	- Analele de istorie
alin.	- alineat/alineatele
art.	- articol/articolele
A.T.O.F.M.	- Agenția Teritorială de Ocupare a Forței de Muncă
C. civ.	- Cod civil
C. fisc.	- Cod fiscal
C. mun.	- Codul muncii
C. pr. civ.	- Cod procesual civil
C.A.E.N.	- Clasificarea Activităților din Economia Națională
C.J.C.E.	- Curtea de Justiție a Comunităților Europene
C.J.U.E.	- Curtea de Justiție a Uniunii Europene
C.O.R.	- Clasificarea Ocupațiilor din România
C.S.J.	- Curtea Supremă de Justiție
Ed.	- Editură
H.G.	- Hotărâre de Guvern
I.T.M.	- Inspectoratul Teritorial de Muncă
I.C.C.J.	- Înalta Curte de Casație și Justiție
J.O.C.E.	- Jurnalul Oficial al Comunităților Europene
lit.	- litera/literele
M. Of.	- Monitorul Oficial
NCPC	- Noul Cod de procedură civilă
n.n.	- nota noastră
O.G.	- Ordonanță a Guvernului
O.I.M.	- Organizația Internațională a Muncii
op. cit.	- opera citată
O.U.G.	- Ordonanța de Urgență a Guvernului
p.	- pagina
pct.	- punctul/punctele
P.F.A.	- Persoană Fizică Autorizată
RDC	- Revista de Drept Comercial
RRD	- Revista Română de Drept
RRDC	- Revista Română de Drept Comercial
RRJ	- Revista Română de Jurisprudență
RRDM	- Revista Română de Dreptul Muncii
RRDP	- Revista Română de Drept Public
S.D.R.	- Studii de Drept Românesc
ș.a.	- și alții/altele
vol.	- volum/volumele
UE	- Uniunea Europeană

Titlul I

Noțiuni preliminare

CAPITOLUL I

ELEMENTE DE FORMARE ȘI DEZVOLTARE A DREPTULUI MUNCII

Existența umană este inseparabil legată de muncă atâta vreme cât natura nu poate acoperi în totalitate și fără vreo altă intervenție necesarul crescând al omeniirii. Încă de la începuturile sale omul, în dorința de a nu se supune total forțelor naturii, precum și răspunzând tendinței de a depăși ceea ce îi oferea gratis și cu generozitate natura, prin efortul colectiv sau/și individual a înțeles să-și completeze cele necesare printr-o mare diversitate de activități.

Conceptul de muncă a suferit – de-a lungul etapelor istorice parcurse de omenire – numeroase transformări în raport de condițiile de viață, de normele moral-religioase dominante, de educația însușită, de tradițiile a căror origini se pierd în negura vremurilor.

În mentalitatea anticilor străvechi munca era considerată rușinoasă, mai ales cea fizică, ea fiind destinată celor de la periferia societății. Grecii și romanii făceau însă distincție între munca ignobilă a sclavilor și plebeilor și activitățile libere, nobile, practicate de privilegiații societății atunci când se dedicau politicii, științei sau artelor, inclusiv a artei războiului. Celebrul Hesiod¹ afirma următoarele: „Nu este o rușine a munci, doar lenea este de ocară”.

Din momentul în care oamenii și-au schimbat mentalitatea, iar societatea a privit munca ca o necesitate, s-au pus bazele actualei civilizații umane, ajungându-se la ideea că activitatea lucrativă, manuală sau intelectuală nu face decât să-l înobileze pe individ și să-l păzească, după cum spunea Voltaire, de trei mari rele: de plictiseală, de viciu și de nevoi².

Analizând fenomenul muncii putem constata că el prezintă o sumă de aspecte de naturi diferite (economice, sociale, morale, juridice) care cercetate cu atenție ne dau o imagine veridică a evoluției societății omenești.

O cercetare sumară a noțiunii de muncă ne determină să pornim de la semnificațiile cuvântului latin *labor*:

- într-un prim sens termenul se traduce prin muncă, efort, osteneală. Acest sens are în vedere o activitate manuală sau intelectuală prin care se urmărește acoperirea nevoilor societății umane, munca apărând, așadar, ca o necesitate vitală. În această categorie intră cei ce prestează diverse activități în beneficiul altora valorificându-și, fie forța fizică brută, fie intelectul, în schimbul unei sume de bani denumită salariu. Acest gen de muncă se realizează, de obicei, prin liberul consimțământ al persoanei;

¹ Poet grec din sec. VIII î.Cr. considerat părintele poeziei didactice grecești, autor de poeme epice printre care și poemul *Munci și zile*.

² E. Cristoforeanu, *Despre contractul individual de muncă (analiză în cadrul legilor în vigoare)*, Ed. Curierul Judiciar, București, 1934, p. 9.

- într-un al doilea sens, munca înseamnă chin, suferință, nenorocire, necaz și vizează, de regulă, o activitate ce nu este intim legată de convingerea persoanei, ci este impusă de factori exteriori care, în cele mai multe cazuri, aduc atingere libertății umane. În Roma antică prestatorul de muncă era intim legat, fie de stăpân, fie de patron, care erau beneficiari, fără a plăti vreo remunerație. Așadar, munca nefiind plătită nu crea obligații reciproce și era lipsită de mijloace juridice de ocrotire. Apariția în viața juridică romană a contractelor consensuale, în care dominante erau voința personală, reciprocitatea, echitatea și buna-credință, au creat premisele remunerării muncii impunându-se și cadrul juridic adecvat sub forma contractului *locatio-conductio operarum* prin care se puteau închiria propria forță de muncă, abilitățile, priceperile unei persoane, în schimbul unei plăți periodice. În cadrul unui astfel de contract munca se desfășura sub directa supraveghere și îndrumare a locatarului muncii (a beneficiarului acestor prestații) care organiza munca, o conducea și o controla putând aplica și sancțiuni. Cu siguranță putem afirma că *locatio-conductio operarum* este antecesorul viitoarelor contracte individuale de muncă¹.

Până la revoluția franceză activitățile fizice și intelectuale au fost privite ca prestări de servicii și erau reglementate prin norme de drept public. Abia în Codul civil al lui Napoleon se recunoaște natura de drept privat a raporturilor născute între patroni și prestatorii de servicii, dar expresia contract de muncă începe să fie utilizată după alte câteva decenii, spre sfârșitul secolului al XIX-lea.

Trebuie subliniat faptul că Revoluția franceză a promovat principiile libertății muncii și ale dreptului la muncă, ceea ce a însemnat trecerea exclusiv în domeniul trecutului a concepției că munca este rușinoasă și propagatoare a înjosirii și servilismului.

Principiile Marii Revoluții Franceze, Declarația drepturilor naturale și imprescriptibile ale individului nu au dus în mod automat și la o solidaritate între muncă și capital, ci la poziții antagoniste între subiectele raportului juridic de muncă. Conflictul dintre muncă și capital s-a accentuat și datorită faptului că pacea socială numai putea fi realizată apelându-se doar la principala instituție juridică a dreptului privat care este contractul. O analiză sumară a dreptului muncii, de oriunde, ne duce la concluzia că, spre deosebire de dreptul civil sau comercial – unde predomină elementul patrimonial – elementul uman are primordialitate².

În orice producție întâlnim concursul diferitelor categorii de prestatori de muncă: munca omului de știință, a întreprinzătorului, a lucrătorului.

În unele produse intră numai efortul fizic al omului, în altele intră și munca sa intelectuală. Unii lucrează pentru satisfacerea nevoilor proprii, alții își pun munca în serviciul altora. Dacă îi excludem pe cei ce lucrează în folosul propriu, pentru trebuințele lor, toți ceilalți ce prestează servicii în folosul altora primesc o remunerație de pe urma căreia, de regulă, trăiesc³.

Dacă în epocile trecute efortul fizic, manual era preponderent, în societatea contemporană efortul intelectual devine dominant, dându-se o apreciere tot mai înaltă muncii calificate creative, în acord cu progresul științific și tehnic, precum și cu direcțiile de dezvoltare a economiei. Munca manuală sau intelectuală este o necesitate, un comandament moral al umanității; ea constituie sursa conștiinței de sine, de mulțumire, de inspirație intelectuală și de contacte sociale, un mijloc pentru afirmarea individului în societate⁴.

¹ R. Gidro, A. Gidro, V. Nistor, *Instituții juridice romane*, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009, pp. 199 și 200.

² R. Gidro, *Greva și dreptul la grevă*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 1999, pp. 7 și 8.

³ E. Cristoforeanu, *op. cit.*, p. 11.

⁴ E. Cristoforeanu, *Teoria generală a contractului individual de muncă*, Ed. Curierul Judiciar, București, 1937, p. 10; S. Ghimpu, Al. Ticlea, *Dreptul muncii*, ed. a II-a, Ed. All Beck, București, 2001, p. 3.

Din păcate, uneori, munca este resimțită un numai ca o acțiune liberă, creatoare, ci ca o activitate nedemnă, degradantă, ca o obligație disprețuită, penibilă¹.

Ea poate însemna și înstrăinare, asuprire, luptă pentru existență, cauză de frustrări, de boli fizice și psihice. Este cazul – în special – al muncii forțate, obligatorii, impusă prin constrângere. Cu toate acestea, fără muncă dezvoltarea individului și a societății în ansamblul ei este de neconceput².

Rolul muncii, efortul individual sau colectiv, este privit și analizat în raport de epoca istorică parcursă, fapt ce impune și reglementări legislative diferite în concordanță cu tendințele și mentalitățile epocii.

În limba română principalul sens al termenului muncă este acela de „activitate îndreptată spre un anumit scop, în procesul căreia omul efectuează, reglementează și controlează prin acțiunea sa schimbul de materii dintre el și natură pentru satisfacerea trebuințelor sale, dar și rezultatul acestei activități: folos material, bun agonisit prin lucru, agoniseală, câștig, profit”.

Prin muncă se înțelege și îndeletnicire, ocupație, iar în sens figurat înseamnă colectivitatea muncitorilor; poate însemna și durere sau suferință (fizică sau morală), chiar tortură³.

Noțiunea de contract de muncă se naște ca efect al revoluției industriale când se elimină caracterul degradant al activităților lucrative iar problemele muncitorești intră în sfera preocupărilor claselor politice din țările vest-europene pentru că dezechilibrul dintre „muncă” și „capital” începe să devină alarmant cu atât mai mult cu cât reglementările celebrului Cod civil al lui Napoleon (cu toate derivatele sale) s-au dovedit insuficiente în fața multiplelor probleme generate de noile tipuri de raporturi de muncă.

Amploarea dezvoltării industriale și nașterea unei adevărate clase sociale a muncitorilor a determinat intervenția statului pentru reglementarea tot mai precisă a raporturilor juridice de muncă, respectiv a modului de încheiere și derulare a contractelor individuale de muncă. Se impunea, așadar, o legislație distinctă a muncii care să corespundă atât interesului capitalului și a economiei naționale, cât și unor comandamente de politică socială. Acest tip de legislație urma să dea naștere unei ramuri distincte de drept diferită atât de dreptul privat, cât și de cel public, o ramură autonomă cu reglementări specifice ce vizează subiecte speciale.

În România, legislația muncii, ca urmare a întârzierii dezvoltării capitaliste, este mult mai tânără decât legislația similară occidentală, iar înainte de primul război mondial ea a îmbrăcat mai degrabă haina unor legi privind meseriile și munca în ateliere.

Pentru corectitudine istorică și o veridică prezentare a situației legislației muncii pe actualul teritoriu al țării trebuie să semnalăm că legislația muncitorească din România vechiului Regat era întârziată în raport cu legislația adoptată și aplicată în Transilvania, Banat și Bucovina unde activitatea industrială mult mai intensă și existența unui număr mult sporit de lucrători industriali a impus reglementări juridice mai timpurii și cu un conținut tot mai distinct de reglementările specifice raporturilor de drept civil.

Alipirea Transilvaniei, Banatului și Bucovinei la România a impus unificarea reglementărilor în domeniul raporturilor de muncă și adoptarea unor acte normative decisive pentru formarea unui viitor drept al muncii.

Din punct de vedere istoric legislația muncii din România s-a format și dezvoltat pe parcursul mai multor etape:

¹ G. L-Caen, J. Pelissier, A. Supiot, *Droit du travail*, 19 edition, Dalloz, Paris, 1998, p. 1.

² S. Ghimpu, Al. Ticlea, *op. cit.*, p. 4.

³ *Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a II-a Universul Enciclopedic, București, 1998, p. 661.

Etapa situată între a doua jumătate a secolului al XIX-lea și anul 1918

La începutul secolului XX, Sydney Webb afirma că „dintre toate invențiile secolului al XIX-lea în materie de organizare socială legislația muncii este cea mai răspândită”¹.

Acest lucru este valabil și astăzi, după circa 100 de ani, mișcarea legislativă îndrumând popoarele civilizate spre un nou ideal social de necombătut. Obiectivul tradițional al dreptului muncii, se susține în doctrina franceză, este acela de a-l proteja pe lucrător de afectarea personalității sale, de periclitarea sănătății lui, fiind, așadar, un drept de protecție a salariaților².

Formarea legislației muncii iar apoi constituirea ca ramură distinctă a dreptului muncii este rezultatul unui proces evolutiv ce este determinat de evoluția în ansamblu a societății. Apariția și extinderea muncii salariate au determinat adoptarea unei legislații corespunzătoare; diversificarea și amploarea relațiilor sociale de muncă au condus la perfecționarea continuă a acestei legislații, la constituirea autonomă a noii ramuri de drept³.

Legislația muncii a cunoscut modificări substanțiale și ca rezultat al dezvoltării forțelor de producție de tip capitalist, ceea ce a determinat și o creștere semnificativă a numărului proletarilor⁴.

Apariția unei legislații a muncii, în toate țările care au pășit pe calea dezvoltării capitaliste, a fost o necesitate obiectivă deoarece la începuturile dezvoltării capitalismului, în epoca mașinistă, forța de muncă angajată era neprotejată în fața abuzurilor patronale. Exploatarea rațională a forței de muncă, reglementarea raporturilor dintre muncă și capital s-a dovedit a fi nu un fenomen conjunctural, ci chiar unul imperativ pentru societatea capitalistă. Absolut toate țările, în funcție de specificul fiecăreia și în raport de nivelul de dezvoltare a industriei, au adoptat acte normative de reglementare a raporturilor angajatori – angajați. În țările cu o dezvoltare industrială accentuată – Anglia, Franța, Germania, Olanda ș.a. – s-a reușit crearea mult mai timpurie și mai evoluată a unei legislații muncitorești ce a putut fi model pentru alte societăți mai lente în evoluția lor industrială.

În România legislația muncii s-a născut și a evoluat mult mai dificil decât în vestul european datorită supraviețuirii rămășițelor feudale, a nivelului tehnic înapoiat și a lipsei conștiinței de apartenență la o clasă muncitorească.

Legislația muncii dinainte de 1918 are mai mult caracterul unei legislații a meseriilor, a reglementării și ocrotirii muncii lucrătorului din atelier. Până la înfăptuirea Unirii, România nu cunoaște o dezvoltare industrială semnificativă, viața socială și politică a țării nefiind confruntată cu problemele specifice țărilor industrializate.

Reglementările sanitare au fost primele acte legislative din România vechiului Regat ce aveau în conținut prevederi referitoare la situația lucrătorilor din industrie. În anul 1867 este promulgat primul Regulament pentru industriile insalubre (aplicabil doar în capitală), pentru ca în 1874 să se emită prima lege pentru organizarea serviciului sanitar care făcea expres referire la necesitatea apărării sănătății lucrătorilor din industrie.

Legea sanitară din 1885 și Regulamentul industriilor insalubre din 20 septembrie 1894 reprezintă bazele legislației muncitorești din România⁵.

¹ M.I. Barasch, *Legislația muncii în cadrul politicii sociale*, Ed. Tiparnița, București, 1936, p. 7.

² G. Lyon-Caen, *Droit social*, 5 edition par J. Tilhet-Pretnar, LGDJ, Paris, 1995, p. 8; J. Pelissier, A. Supiot, A. Jeammaud, *Droit du travail*, 21 edition, Dalloz, Paris, 2002, p. 25.

³ S. Ghimpu, Al. Ticlea, *op. cit.*, pp. 7-15.

⁴ V.I. Câmpianu, *Scurtă privire asupra legislației capitaliste a muncii în România*, în rev. Studia Universitatis Babeș-Bolyai, seriae Iurisprudentia, 1958, fasc. 2, pp. 39-74.

⁵ G. Tașcă, *Politica socială a României (legislația muncitorească)*, București, 1940, p. 353.

În anul 1902 este adoptată Legea meseriilor (supranumită legea Misir, după numele inițiatorului) care organiza corporațiile de meseriași și reglementa raporturile dintre patroni, lucrători și ucenici (această lege excludea însă lucrătorii din fabrici).

Ministrul Domeniilor, Lahovary, promovează, în anul 1906, Legea asupra muncii minorilor și femeilor în așezămintele industriale și exploatarea miniere. Această lege – ca și Regulamentul din 1894 – a fixat la 12 ani vârsta minimă a angajaților în industrie. Pentru lucrările insalubre și primejdioase, ca și pentru munca de noapte, vârsta minimă a fost fixată la 15 ani pentru băieți și 17 ani pentru fete.

În teritoriile românești aflate sub stăpânirea habsburgică s-au aplicat legile imperiului austro-ungar. Datorită dezvoltării mai rapide a capitalismului din Imperiu, legile aplicabile în Transilvania, Banat și Bucovina aveau un conținut mai înaintat, reglementând multe aspecte ale asigurărilor sociale și altele.

Începând cu Legea Lahovary, dar mai ales cu reformele sociale înfăptuite în cursul anului 1909 de ministrul Mihai Orleanu, avem un început de legislație industrială, consecința mișcărilor meșteșugarilor și lucrătorilor din fabrici, cât și ecoul unor reforme sociale din occident. Sunt adoptate Legea repausului duminical, Legea măsurilor de siguranță pentru cazane, mașini, precum și măsuri igienice în stabilimentele industriale, Legea sanitară, toate în anul 1910¹.

Anul 1909 marchează apariția primului proiect al Legii contractelor de muncă ce va fi adoptat în anul 1929. Îmbunătățirea și reglementarea raporturilor dintre patroni și ucenici, precum și asigurarea împotriva accidentelor de muncă s-a realizat, în parte, prin Legea pentru asigurările muncitorești elaborată în 1912.

Declanșarea primului război mondial, în iulie 1914, a influențat puternic viața internă a României creând o situație excepțională care își va pune amprenta definitiv și asupra activității legislative până la finele uriașei conflagrații. Deși incomplete, având serioase lacune și limite, legile privind relațiile de muncă adoptate până la primul război mondial au constituit o bază de plecare pentru noi legi și măsuri privind reglementarea raporturilor dintre muncă și capital.

Etapa 1919-1945

După înființarea, în 1919, a Organizației Internaționale a Muncii (O.I.M.) activitatea legislativă intră într-o nouă etapă influențată fiind de două elemente determinante: viața industrială a provinciilor alipite și mișcarea internațională de reglementare și ocrotire a muncii.

Dacă înainte de primul război mondial bogăția principală a României era agricultura, după acest moment țara noastră consemnează un tot mai însemnat caracter industrial.

Provinciile alipite, Transilvania, Banatul și Bucovina, au adus – odată cu industria lor – și un mare număr de lucrători cu experiență în domeniul activității de îmbunătățire a legislației de ocrotire și organizare a muncii. Între legislația acestor provincii și cea a vechiului Regat existau multe deosebiri, iar această stare nu putea dăinui multă vreme. Era necesară o unificare a legislației muncii în raport cu noile nevoi economice, sociale și în armonie cu mișcarea internațională de organizare și ocrotire a muncii, izvorâtă și influențată de cele cuprinse în Partea a XIII-a a Tratatului de la Versailles. Aceste două considerații au deschis căi noi în legislația noastră².

¹ D.V. Firoiu, *Legislația privind conflictele de muncă în anii regimului burghezo-moșieresc*, în AI, XII, 1966, nr. 4, pp. 39-60.

² V.D. Viespescu, *Legislația muncii*, București, 1937, pp. 13 și 14.

Dintre cele mai importante acte normative ale acestei etape amintim: Decretul nr. XII din 21 mai 1919 – adoptat de Consiliul Dirigent al Transilvaniei – care introducea ziua legală de opt ore de muncă și reafirma repausul duminical; Legea reglementării conflictelor de muncă din 1920; Legea sindicatelor profesionale din 26 mai 1921; Legea pentru persoanele juridice din 6 februarie 1924; Legea pentru organizarea serviciului de inspecția muncii din 13 aprilie 1927; Legea pentru ocrotirea femeilor, copiilor și durata muncii din anul 1928; Legea pentru înființarea jurisdicției muncii din 1933 ș.a.

Trebuie subliniat că în Constituția României din anul 1923 s-au inserat reglementări referitoare la lucrători și raporturile acestora cu patronatul, afirmându-se principiul după care statul apără principiul libertății muncii.

Cel mai important act normativ din această perioadă și „care constituie încoronarea legilor de protecție muncitorească” este apreciat a fi Legea asupra contractelor de muncă din aprilie 1929¹. Ea a suferit modificări importante în anul 1932 și a avut un foarte bogat conținut în ceea ce privește reglementarea mai multor categorii de contracte de muncă. Așa cum se subliniază în doctrina de specialitate această lege a înlăturat vechile dispoziții ale art. 1472 C. civ. care consacrau crasa inegalitate dintre lucrător și patron, permițând angajatului să-și valorifice munca, fiind egal cu angajatorul său în fața legii².

Sunt cât se poate de elocvente două citate din epocă pe care le reproducem și noi. Primul citat vizează direct Legea asupra contractelor de muncă evidențiindu-se că „s-a creat un spirit nou în domeniul dreptului muncii, un spirit de înțelegere reciprocă, grație căreia muncitorul are simțământul siguranței în ocrotirea legii, iar patronul simte în salariatul său un colaborator, în locul proletarului frământat de ură”³. Al doilea citat se referă la munca de elaborare a legislației muncii din perioada de dinainte de al doilea război mondial apreciindu-se că s-a săvârșit „o măreață operă de politică socială și de ocrotire a muncitorilor. Aceasta nu este opera unui om politic ori a unui partid politic. Nu este opera unui regim politic sau a unei epoci. Este rezultatul efortului neîntrerupt al colectivității noastre naționale, în decurs de 50 de ani. Niciun partid politic, niciun regim, niciun om nu se poate lăuda cu ea. Este o minunată străduire națională și constituie patrimoniul națiunii”⁴.

Regretul pe care ni-l exprimăm noi astăzi se referă la faptul că, după șase decenii, într-o Europă cu adevărat democratică, în România se practică acerbe dispute privind paternitatea unor idei și acte normative, cu scopul însușirii lor pentru preamărirea unor persoane, partide politice sau grupuri conjuncturale ajunse la guvernare.

Instaurarea dictaturii regale a lui Carol al II-lea, iar apoi intrarea României în cel de-al doilea război mondial, a determinat o îngrădire și limitare a drepturilor și libertăților fundamentale, legislația muncii fiind cuprinsă de un proces de restructurare și modificare.

În privința relațiilor de muncă are loc o înăsprire continuă a acesteia datorită stării excepționale în care se afla națiunea. O bună parte a legislației muncii a fost abrogată, Confederația Generală a Muncii și sindicatele afiliate au fost desființate, urmând apoi militarizarea întreprinderilor și instituțiilor de stat.

¹ G. Tașcă, *op. cit.*, p. 355.

² E. Cristoforeanu, *op. cit.*, pp.15 și 16; Al. Țiclea, *Tratat de dreptul muncii*, ed. a IV-a, Ed. Universul Juridic, București, 2010, pp. 68 și 69.

³ C. Xeni, în J. Moscovici, *Legea asupra contractelor de muncă*, 1929, București, p. 7.

⁴ G. Tașcă, *op. cit.*, p. 357.

Etapa 23 august 1944 - decembrie 1989

Actul de la 23 august 1944, în al cărui prim plan s-a situat regele Mihai I-ul, a însemnat începutul unei noi epoci pentru România, cu speranța reinstaurării democrației parlamentare și a unui parcurs de dezvoltare economică ce ar fi trebuit să situeze țara noastră în rând cu țările din vestul european. Din păcate cursul istoriei noastre s-a înscris pe un alt făgaș, efect al înțelegerii dintre marile puteri învingătoare în cel de-al doilea război mondial, România fiind înscrisă în sfera de interese a fostei Uniuni Sovietice. Tendințele de restaurare a democrației parlamentare vor fi treptat înlăturate de așa-zisele forțe politice de stânga, care vor duce – în cele din urmă – la instaurarea unui regim politic după model bolșevic¹.

Din punct de vedere al dreptului muncii, sub presiunea factorului politic, tot mai mult implicat, a început adoptarea de noi acte normative ce trebuiau să se încadreze specificității noii orânduiri social-politice de inspirație sovietică.

Proclamarea Republicii Populare Române, la 30 decembrie 1947, a marcat trecerea țării într-o nouă etapă, a „democrației populare”, iar naționalizarea principalelor mijloace de producție – prin Legea nr. 119 din 11 iunie 1948 – a dus la lichidarea capitalului privat industrial și financiar.

Promulgarea Constituției din 1948 a determinat, pentru prima oară, recunoașterea și garantarea dreptului la muncă, statul obligându-se să asigure acest drept prin organizarea și dezvoltarea planificată a economiei naționale².

Anul 1950 a adus adoptarea primului Cod al muncii din România (Legea nr. 3/1950) care s-a dovedit a fi un Cod cadru ce impunea adoptarea de multe alte legi care să concretizeze, prin reglementări specifice, principiile enunțate în această lege mult prea generală. Codul a fost caracterizat ca fiind marcat de o viziune restrictivă, rigidă, excluzând posibilitatea negocierilor colective sau individuale³.

Cel de-al doilea Cod al muncii a fost adoptat în anul 1972 (Legea nr. 10/1972) și a intrat în vigoare la 1 martie 1973, fiind tot un Cod cadru ce cuprinde principiile și normele de bază ale raporturilor juridice de muncă, dar ignoră, în continuare, rolul sindicatelor, a negocierilor colective și a dreptului la grevă. Fiind un act normativ cu un caracter foarte general a necesitat adoptarea de o serie de legi care să reglementeze modalitățile concrete de creare, derulare, modificare a raporturilor de muncă. Faptul deosebit de grav, în opinia noastră, a fost consacrarea legislativă a muncii forțate prin adoptarea Legii nr. 25/1976 privind încadrarea într-o muncă utilă a persoanelor apte de muncă.

Specific acestei etape de dezvoltare a României este implicarea totală a statului în reglementarea raporturilor de muncă nepermițând nicio derogare de la dispozițiile impuse de forurile diriguitoare centrale controlate de unicul partid atotputernic existent în societate.

Etapa de după decembrie 1989

Puternica revoltă populară din decembrie 1989, în contextul degringoladei sistemelor socialiste din Europa centrală și de est, a pus capăt unui regim politic totalitar, discreționar care, în mod propagandistic, se proclama a fi democratic, dar, în realitate, îngrădea elementare drepturi și libertăți individuale supunând represiunii crunte orice tentativă de „deviere” de la programul ideologic impus de partidul comunist.

¹ N. Baci, *Agonia României, 1944-1948*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1990; V. Georgescu, *Istoria românilor de la origini pînă în zilele noastre*, Ed. Humanitas, București, 1992, pp. 244-253.

² Al. Țiclea, *op. cit.*, p. 69.

³ I.T. Ștefănescu, *Tratat teoretic și practic de drept al muncii*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 8.